

Αριθμός Πρωτ. 2957

Εν Αθήναις, 24-10/06-11-2019

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Περί Γάμου και Διαζυγίου

Αγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά·

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας εἶναι καὶ τὸ Μυστήριο τοῦ Γάμου, τὸ ὁποῖο καλεῖται «Μέγα» (Εφ. 5:32). Πρόκειται γιὰ τὴν εὐλογία τοῦ ἔκουσιου καὶ ἰσοβίου δεσμοῦ τῶν συζύγων, ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναικός, μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε ὁ ἔγγαμος βίος τους νὰ ἐξαγιασθεῖ χάριν ἀλληλοβοήθειας στὴν κοινὴ ζωὴ καὶ χριστιανικὴ τους πορεία, ὅπως καὶ χάριν γεννήσεως νομίμων τέκνων καὶ χριστιανικῆς διαπαιδαγωγήσεώς τους.

Ὁ Γάμος εἶναι ὁδὸς πού ὁ Θεὸς συνέστησε γιὰ ἐπίτευξη τοῦ τελικοῦ καὶ ὕστατου σκοποῦ τῆς δημιουργίας καὶ ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ὁ Ἁγιασμός (βλ. Λευϊτ. 20:7, 26, Α' Πέτρ. 1:16).

Τὸ Μυστήριο περιγράφεται μὲ σαφήνεια στὴν Ἁγία Γραφή: «ἐνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Γεν. 2:24, Ματθ. 19:5-6, Εφ. 5:31). Ἐν τούτοις, ἀποτελεῖ μέσον καὶ ὄχι αὐτοσκοπὸ, γιὰ τὴν κατόρθωση τῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς σωτηρίας του, καὶ ὄχι βέβαια τῆς ἐκτροπῆς καὶ ἀπωλείας του. Ἐνα πολὺ σημαντικὸ μέσον, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπορρέουν σπουδαῖα ἀγαθὰ γιὰ τὴν ζωὴ καὶ εὐλογία τοῦ ἀνθρώπου (τεκνογονία, συντροφικότητα, ἀσφάλεια, προστασία, ἀλληλοσυμπλήρωση, κοινωνία κ.λπ.). Καὶ τοῦτο, ὥστε μὲ τὴν βοήθεια τῆς θείας Χάριτος ὁ βίος τῶν συζύγων μέσα στὴν πνευματικότητα καὶ καθαρότητά του νὰ μοιάζει καὶ νὰ προτυπώνει τὸν πνευματικὸ γάμο τοῦ πιστοῦ, ὅπως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸν Νυμφίον Χριστό. Ὁ ἄνθρωπος συμμετέχει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ στὴν δημιουργικὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ εἰκόνα τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Υπάρχει ἱεράρχηση στὸν Γάμο, ἢ ὁποῖα ὅταν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν προξενεῖ δυσλειτουργίες καὶ προβλήματα. Ὁ ἄνδρας τίθεται ὡς κεφαλὴ, καὶ σὰν τὸν Χριστὸ ἀγαπᾷ μέχρι θυσίας τὴν γυναῖκα καὶ τὴν οἰκογένειά του, ἐνῶ ἡ γυναῖκα ὡς ἰσότιμο μέλος, πού ἔχει κληθεῖ στὴν ἀπόλαυση τῶν αὐτῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὀφείλει νὰ ἐπιδεικνύει τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ὑποταγὴ στὸν ἄνδρα της.

Καὶ ἔτσι ἀποτελοῦν εὐλογημένη συζυγία, μία «κατ' οἶκον ἐκκλησία», ὅπου βασιλεύει ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅπου τὰ παιδιὰ ποὺ στέλνει ὁ Θεὸς γίνονται ἀποδεκτὰ ὡς τὰ πιὸ πολύτιμα δῶρα Του καὶ οἱ πιὸ ἐμφανεῖς καὶ πολυτίμες ἀποδείξεις τῆς ἀγάπης τῶν συζύγων.

Ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνδρογύνου, ὡς ἀδιάπτωτη ὁμόνοια ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἀποκτᾶ ἐν Χριστῷ πληρότητα καὶ τελειότητα καὶ γίνεται ἀδιάλειπτη καὶ παντοτινὴ. Μὲ τὰ ἅγια Μυστήρια καὶ τὶς Ἀρετὲς τρέφεται καὶ ζωοποιεῖται, ὥστε οἱ σύζυγοι ὡς μία ψυχὴ καὶ ἓνα σῶμα νὰ συνεργοῦν ἀπὸ κοινοῦ στὴν αὐξηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν καλυτέρευση τῆς κοινωνίας. Ὁ ἀκατάλυτος δεσμός τους ἔχει τόση σημασία καὶ βαρύτητα, ὥστε ὁ Κύριός μας νὰ ἀποκλείει ἐντελῶς τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς διασπάσεως: «ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» (Ματθ. 19:6, Μάρκ. 10:9). Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει: «γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι... ἀνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι» (Α' Κορ. 7:10-11).

Γιὰ νὰ συμβεῖ αὐτό, δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀνθρώπινη καλὴ θέληση. Γιὰ τὴν ἐνεργοποίηση τῆς θείας δωρεᾶς γιὰ πρόοδο καὶ ἐπιτυχία, ἀπαιτεῖται μὲν συνεχῆς ἀνθρώπινη προσπάθεια, ἀλλὰ κυρίως ἐπίκληση τῆς θείας ἐνισχύσεως καὶ βοηθείας. Μόνον ἐν Χριστῷ ἓνα ἀληθινὰ ἀγαπημένο ἀνδρογύνον ἐπιθυμεῖ τὴν τελειότητα στὴν ἀγάπη, διότι μόνον ἡ Χάρις Του παρέχει τὴν δυνατότητα ἐκπληρώσεως ἑνὸς τόσο ὑψηλοῦ στόχου. Μόνον ὁ Χριστὸς μεταμορφώνει τὶς σχέσεις, ὅπως μετέτρεψε τὸ νερὸ σὲ κρασί στὸν Γάμο τῆς Κανᾶ, τὶς ἐμβαθύνει καὶ ἀποκαθαίρει ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ ἐκτραποῦν σὲ ἁμαρτία καὶ βεβήλωση. Μόνον Αὐτὸς λυτρώνει ἀπὸ τοὺς κλυδωνισμοὺς τῆς ζωῆς, οἱ ὅποιοι κτυποῦν ἀπὸ διάφορες κατευθύνσεις, ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ, τὴν πορεία καὶ τὴν σχέση ἀκόμη καὶ τοῦ πιὸ ἀγαπημένου ἀνδρογύνου.

Τὸ ἀδιάλυτον τοῦ Γάμου αἶρεται κατὰ φυσικὸ λόγον μόνον ἀπὸ τὸν θάνατον. Σωματικὰ μόνον ἐπέρχεται χωρισμός, ἀφοῦ τὸ ἓνα μέρος μεταβαίνει στὴν ἄλλη ζωή. Τὸ ἕτερον μέρος ποὺ παραμένει στὴν παροῦσα ζωή θὰ πρέπει κανονικὰ νὰ ἔχει τὴν αἴσθησιν ὅτι ἡ συζυγία δὲν ὑφίσταται μὲν στὴν ἄλλη ζωή ὅπως τὴν γνωρίζουμε ἐδῶ, ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ κοινωνία τοῦ ζεύγους ἔχει αἰώνια προοπτικὴ, ἀφοῦ ὀλοκληρώνεται στὴν αἰωνιότητα, ὡς κοινωνία ἀληθινῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος. Στὴν ἄρση τῶν Στεφάνων στὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου παραδίδουμε αὐτοὺς στὸν Θεόν, γιὰ νὰ τοὺς «ἀναλάβει» στὴν Βασιλεία Του, δηλώνοντας ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν οὐσιώδη ἀλήθεια.

Ἐν τούτοις, στὴν περίπτωση χηρείας ὅταν συντρέχουν σοβαροὶ λόγοι γιὰ σύναψιν ἄλλου Γάμου, τότε αὐτὸς εἶναι ἐπιτρεπτός καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἀποδεκτός, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι κάτι τὸ ὑποχρεωτικὸ καὶ ἐπιβεβλημένο. Ἄλλωστε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτείνει, γιὰ παράδειγμα, οἱ νεώτερες χῆρες καλύπτεσθαι νὰ ὑπανδρεύονται, γιὰ ἀποφυγὴν σκανδαλισμῶν καὶ σαρκικῶν ἐκτροπῶν ἀπὸ ἀπρόσεκτη συμπεριφορὰ (Α' Τιμ. 5:14).

Ὡς πρὸς τὸ Διαζύγιο, γνωρίζουμε ὅτι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος ἐπέτρεπε στὸν ἄνδρα ἂν ἔβρισκε κάτι «ἄσχημον» στὴν γυναῖκα του πὺ δὲν τὸ ὑπέφερε, νὰ τῆς δίδει «βιβλίον ἀποστασίου», δηλαδὴ διαζύγιο (Δευτ. 24:1-4). Ὅμως, ἀκόμη καὶ τότε ἔπρεπε νὰ ἐπικαλεσθεῖ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα, διότι διαφορετικὰ τοῦ ἐπιβαλλόταν πρόστιμο καὶ μὴ δυνατότητα χωρισμοῦ. Τὸ ἦθη ἦταν πολὺ αὐστηρὰ καὶ τὸ διαζύγιο ἐθεωρεῖτο «μισητὸ» ἀπὸ τὸν Θεὸ (Μαλ. 2:13-16). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Νόμος διέτασσε: «οὐ μοιχεύσεις» (Ἐξ. 20:13) καὶ «οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου... οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ» (Δευτ. 5:18, 21).

Ὁ Κύριος στὴν περίοδο τῆς Χάριτος σὲ σχετικὴ ἐρώτηση τῶν Μαθητῶν Του ἐπιβεβαίωσε γιὰ τὸ ἀκατάλυτον τοῦ Γάμου καὶ ὑπενθύμισε ὅτι ἂν εἶχε ἐπιτραπεῖ τὸ διαζύγιο («βιβλίον ἀποστασίου») ἦταν γιὰ τὴν σκληροκαρδία καὶ βαρβαρότητά τους, πρὸς ἀποφυγὴν ἀκόμη καὶ φόνων. Μόνον σὲ συζυγικὴ ἀπιστία ἐπιτρέπεται τὸ διαζύγιο [«παρεκτὸς λόγου πορνείας» (Ματθ. 5:32)], ἀλλὰ καὶ πάλι ὄχι ὑποχρεωτικά, διότι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐπιτρέπει τὸν χωρισμὸ σὲ περίπτωσι πὺ τὸ ἀπατημένο μέρος δὲν δύναται νὰ ὑποφέρει αὐτὸ πὺ συνέβη καὶ βεβαίως καθόλου δὲν τίθεται ἐδῶ τὸ ἐνδεχόμενο συνάψεως νέου Γάμου. Πρᾶγμα πὺ σημαίνει, ὅτι ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ δὲν τίθεται ἄμεσο θέμα ἀδείας γιὰ σύναψι δευτέρου Γάμου, ἐν ἀναμονῇ μετανοίας τοῦ ὑπαιτίου καὶ πιθανῆς διαλλαγῆς. Καὶ μόνον ἂν τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεται, τότε ἄδεια γιὰ δεύτερο Γάμο **δύναται κανονικὰ νὰ λάβει μόνον τὸ ἄθῶο μέρος καὶ ὄχι τὸ ἔνοχο**. Διότι ἐκεῖνο ὀφείλει νὰ θρηνεῖ διὰ βίου γιὰ τὴν πτώσι του (Βλ. Σχόλια στὸν 48ο Ἀποστολικὸ Κανόνα τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου).

Πάντως, ὅταν τὸ Διαζύγιο κρίνεται ἀναπόφευκτο, ἐκδίδεται ὑπὸ προϋποθέσεις. Ἀπὸ παλαιὰ στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἀναίτιο καὶ ὄχι τὸ ἔνοχο μέρος ὑπέβαλε σχετικὴ αἴτησι στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, ὥστε ἡ ὑπόθεσι νὰ ἐξετασθεῖ καὶ νὰ καταβληθεῖ προσπάθεια συμφιλίωσης ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο. Μόνον σὲ ἀποτυχία τούτου ἐξεδίδετο Διαζύγιο. Ἡ πράξι αὐτὴ ἦταν καὶ κανονικὰ εἶναι ἀποκλειστικὴ ἀρμοδιότητα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὅπου κανεὶς ἐξωγενῆς παράγοντας δὲν παρενέβαινε καὶ κανονικὰ δὲν παρεμβαίνει.

Ἐν τούτοις, ἡ ἔκδοσι ἐκκλησιαστικοῦ Διαζυγίου ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν πράξι ἀποτροπιαστικὴ. Στὰ πρωτοχριστιανικὰ χρόνια ὁ δεύτερος Γάμος ἀκόμη μάλιστα καὶ γιὰ τοὺς ἐν χηρείᾳ διατελοῦντας, ἀπεκαλεῖτο «εὐπρεπῆς μοιχεία» (Ἀπολογητοῦ Ἀθηναγόρου, «Πρεσβεία [Ἀπολογία] περὶ Χριστιανῶν», § 33, ΒΕΠΕΣ τ. 4, σελ. 308).

Ὡς πρὸς τὴν ἀπαγόρευσι Διαζυγίου χάριν συνάψεως νέου Γάμου, ὁ 48ος Ἀποστολικὸς Κανόνας εἶναι σαφῆς: «Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν, ἑτέραν λάβῃ, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην, ἀφοριζέσθῳ». Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἂν κάποιος χωρίσῃ ὄχι γιὰ ἀπιστία συζυγικὴ, καὶ συνάψῃ ἄλλῃ σχέσι, πρέπει νὰ κανονίζονται ὡς μοιχοὶ ἕως ὅτου μετανοήσῃ (ἦτοι 7 ἔτη ἀκοινωνησίας κατὰ τὸν 87ο Κανόνα τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 20ὸ τῆς Ἀγκύρας καὶ 77ο τοῦ Μ. Βασιλείου).

Ὁ 113ος Κανόνας τῆς Καρθαγένης λέγει ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα πού χωρίζουν ἄνευ πορνείας/μοιχείας, ἢ πρέπει νὰ μένουν πλέον ὡς ἔχουν ἀνύπανδρα, ἢ νὰ διαλλαγοῦν. Τοῦτο βέβαια ἀπηχεῖ τὴν Ἀγιογραφικὴ διδασκαλία, ὅτι ἂν ἡ γυναῖκα χωρίζεται ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς νὰ μείνει ἄγαμη. Ἄν δὲν μπορεῖ, τότε νὰ συμφιλιώνεται μὲ τὸν ἄνδρα τῆς. Καὶ ὁ ἄνδρας νὰ μὴν ἀφήνει τὴν γυναῖκα του (Α' Κορ. 7:10-11).

Αὐτὸς πού θὰ χωρίσει τὴν γυναῖκα του ὄχι γιὰ συζυγικὴ ἀπιστία γίνεται αἴτιος, ὡς ἠθικὸς ἀντουργός, νὰ θεωρεῖται ἐκείνη μοιχαλίδα ἂν ὑπανδρευθεῖ ἄλλον (Ματθ. 5:31-32). Ὅπως καὶ αὐτὴ πού θὰ ἀφήσει τὸν ἄνδρα τῆς γιὰ νὰ πάρει ἄλλον (Μάρκ. 10:12).

Ὁ Κυριακὸς λόγος εἶναι ἀπολύτως αὐστηρός: «Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρός γαμῶν μοιχεύει» [Καθένας πού χωρίζει τὴν γυναῖκα του καὶ νυμφεύεται ἄλλη, διαπράττει μοιχεία, καὶ καθένας πού νυμφεύεται διαζευγμένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς, διαπράττει μοιχεία] (Λουκ. 16:18). Τὸ σαφέστατο συμπέρασμα εἶναι ὅτι οἱ διαζευγμένοι πού ξαναπαντρεύονται (ἐκτὸς τῆς προαναφερθείσης περιπτώσεως συζυγικῆς ἀπιστίας) λογίζονται κανονικὰ ὡς μοιχοί.

Στὴν ἀπαγόρευση Διαζυγίου συντείνει ἰδιαίτερος καὶ ὁ σημαντικὸς λόγος ὑπάρξεως τέκνων, καὶ μάλιστα ἀνηλίκων· τοῦτο ἰσχύει ἀκόμη καὶ γιὰ ὅσους ἢ ὅσες ἐπιθυμοῦν τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ Γάμου «προφάσει ἀσκήσεως».

Στὰ σοβαρὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὑφίστανται στοὺς Γάμους καὶ κάποτε τοὺς κλονίζουν συθέμελα, ἡ σύσταση τῆς Ἐκκλησίας στὰ ζεύγη καὶ μάλιστα στὶς γυναῖκες εἶναι αὐτὴ τῆς Ὑπομονῆς (βλ. 9ο Κανόνα Μ. Βασιλείου) ὅτι καὶ ἂν ὑποφέρει τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀκόμη καὶ δαρμούς καὶ ἀδικίες καὶ κατασπατάληση περιουσίας/προϊκας, ἕως καὶ αὐτὴ τὴν περίπτωση τοῦ δαιμονισμοῦ!

Ἐξαίρεση γίνεται μόνον σὲ ἰδιαίτερα ἔκτακτες περιπτώσεις, ὅταν γιὰ παράδειγμα ἔχουμε ἀποδεδειγμένα ἐπιβουλή κατὰ τῆς ζωῆς, ἢτοι ἀπόπειρα φονεύσεως ἑνὸς μέρους ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ κάποιον ἄλλο λόγο πού ἀπαντᾶται στὴν Κανονιστικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας (αἴρεση, συγγένεια σαρκικὴ ἢ πνευματικὴ, μοναχικὴ ἀφιέρωση ἐκ συμφώνου, «ἀφάνεια» μακρᾶς διαρκείας, ἐγκατάλειψη συζυγικῆς ἐστίας, αἰχμαλωσία, προαγωγή σὲ μοιχεία, ἐπιβουλή σωφροσύνης παρὰ φύσιν, ψευδῆ κατηγορία γιὰ δηθὲν διάπραξη μοιχείας, συγκατοίκηση μὲ παλλακίδα, ἄμβλωση παρὰ τὴν ἀντίθεση τοῦ ἄλλου μέρους).

Λόγω λοιπὸν ἀνθρώπινης ἀποτυχίας καὶ ἀδυναμίας τελεῖται σὲ κάποιες περιπτώσεις δεῦτερος Γάμος καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπεδείκνυε μὲν σχετικὴ συγκατάβαση καὶ ἐλαστικότητα, στὸ πνεῦμα τῆς Οἰκονομίας, χωρὶς βεβαίως καὶ νὰ καταστρατηγεῖ τὶς βασικὲς Ἀγιογραφικὲς καὶ Κανονικὲς ἀρχές γιὰ τὸ εὐαίσθητο αὐτὸ ζήτημα.

Ὅμως, ὁ δεῦτερος Γάμος καὶ στὶς λίγες ἐκείνες περιπτώσεις πού εἶναι ἐπιτρεπτός, ἐκλαμβάνεται ὡς τελούμενος «κατὰ συγχώρησιν», χωρὶς νὰ εἶναι κατὰ πάντα εὐλόγος καὶ ἀκατηγόρητος. Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, ὅποιος τελέσει ἀκόμη καὶ δικαιολογημένα δεῦτερο Γάμο δέχεται τὸ ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας ἐπὶ ἓνα ἢ δύο ἔτη (4ος Κανόνας Μ. Βασιλείου). Ἐπίσης, ὁ δῖγαμος κανονικὰ δὲν

στεφανώνεται (2ος Κανόνας Αγίου Νικηφόρου Κων/λεως), ἂν καὶ στὰ ἐν χρήσει Εὐχολόγια προβλέπεται στέψη ἀκόμη καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση, οὔτε καὶ ὁ Πρεσβύτερος πὺν εὐλογεῖ τὸν Γάμο αὐτὸ παρακάθεται ἐν συνεχείᾳ στὸ γαμήλιο δεῖπνο (7ος Κανόνας Νεοκαισαρείας), διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγχαίρει σὲ κάτι τὸ ὁποῖο ἐπιτιμᾶται.

Στὴν συνάφεια αὐτὴ εἶναι σκόπιμο νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι γιὰ τοὺς ἀφιερωμένους στὸν Θεὸ Μοναχοὺς καὶ Μοναχὲς ὁ Γάμος ἀπογορευεῖται ἐντελῶς, ἀκόμη καὶ ἂν αὐτοὶ ἀποβάλλουν τὸ σχῆμα τῆς Μετανοίας (6ος Μ. Βασιλείου καὶ 16ος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου), οἱ δὲ ἔγγαμοι Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι δὲν δύνανται νὰ συνάψουν δεῦτερο Γάμο ἀκόμη καὶ σὲ περίπτωση χηρείας ἢ καὶ καθαιρέσεως ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνη (26ος Ἀποστολικός, 6ος καὶ 44ος Κανόνες Μ. Βασιλείου καὶ 6ος τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Ὁ δὲ τρίτος Γάμος, πὺν ὑπάρχει ἀκόμη καὶ αὐτός, θεωρεῖται «παρανομία» κατὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Θεολόγο, ἢ «πορνεία κεκολασμένη» κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο («συνεσταλμένη» τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης). Ὁ τρίγαμος λαμβάνει ἐπιτίμιο 5 ἐτῶν ἀκοινωνησίας (3ος Κανόνας Νεοκαισαρείας, 4ος Μ. Βασιλείου) καὶ κατόπιν ἐπιτρέπεται νὰ κοινωνεῖ τρεῖς μόνον φορὲς ἐτησίως.

Ὅλα αὐτὰ ὑπενθυμίζονται στὸν Κλῆρο καὶ τὸν Λαὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὄχι γιὰ νὰ προξενήσουν κάποιον φόβο ἢ δυσφορία νομικῆς καὶ σχολαστικῆς φύσεως, ἀλλὰ γιὰ νὰ διακηρυχθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδό μας ἡ σωστικὴ Εὐαγγελικὴ καὶ Κανονικὴ ἀκρίβεια ὡς πρὸς τὰ σοβαρὰ θέματα τοῦ Γάμου καὶ τοῦ Διαζυγίου, διότι ὑπάρχει ἐν πολλοῖς ἄγνοια σὲ βασικὰ πράγματα τῆς Πίστεώς μας, ὅπως ἐπίσης καὶ προσπάθεια κάποτε παρακάμψεως ὅσων ἰσχύουν μὲ κριτήρια κοσμικὰ καὶ ἐξω-εκκλησιαστικά.

Στὴν ἐποχὴ μας γνωρίζουμε ὅτι ἡ σαρκολατρία κατακυριεύει ἐν πολλοῖς ἐγγάμους καὶ ἀγάμους καὶ αὐτὸ προβάλλεται μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσον στὴν σύγχρονη πραγματικότητα ὡς φυσικὸ καὶ ἀποδεκτὸ ἢ ἀκόμη καὶ ὡς ἀναγκαῖο (!), οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς Πίστεως καὶ Ἦθους κλονίζονται συθέμελα, οἱ σχέσεις δοκιμάζονται, ἡ οἰκογένεια πλήττεται μὲ κάθε τρόπο ὡς πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ συνοχὴ τῆς. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη ἐμμονῆς στὰ παραδεδομένα πάση θυσίᾳ καὶ προφυλάξεως ἀπὸ τὴν πτώση στὰ ἀπογορευμένα.

Οἱ ἀνεπίτρεπτες οἰκονομίες, συγκαταβάσεις καὶ παραβάσεις μπορεῖ νὰ φαίνονται ὅτι «ἀναπαύουν» τοὺς συγχρόνους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι συνήθως καὶ τὰ ἀμαρτωλὰ θελήματά τους ἐπιθυμοῦν νὰ ἱκανοποιοῦν, καὶ τὰ πάθη τους νὰ ἀμνηστεύουν, ἀλλὰ καὶ τὸν καθησυχασμὸ τῆς συνειδήσεώς τους νὰ λαμβάνουν, δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ἔχουν τὴν θεία ἔγκριση καὶ εὐλογία, οὔτε βεβαίως νὰ παρέχουν τὴν ψευδαίσθηση τῆς ἐξασφαλίσεως αἰωνίου σωτηρίας.

Ζοῦμε σὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία κυριαρχεῖ ἡ τραγικότητα τοῦ «αὐτομάτου» καὶ τοῦ «συναινετικοῦ» διαζυγίου. Ἡ Πολιτεία μὲ συνοπτικὲς διαδικασίες λύει πλέον πάρα πολὺ εὐκόλα καὶ γρήγορα ἀπὸ νομικῆς πλευρᾶς τοὺς Γάμους, ἀκόμη καὶ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι τελέσθηκαν κανονικῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας. Καὶ τοῦτο, διότι οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ οἱ θεωρούμενοι ὡς πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας,

ἀπώλεσαν ἐν πολλοῖς τὸ «μέτρο» καὶ «κριτήριον» τῶν ἐπιλογῶν τους. Ἀντὶ γιὰ τὸν αἰώνιο Θεὸ καὶ τὸν ἀκατάλυτο Λόγο καὶ Νόμο Του, ὑπερισχύουν οἱ θελήσεις καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων, ἢ ἀνυπονησία, ἢ διάθεση καταβάσεως ἀπὸ τὸν σταυρό, ἢ ἐγκατάλειψη τῶν εὐθυνῶν, ἢ διασάλευση τῶν ἰσορροπιῶν, ἢ ἐπικράτηση αὐτοῦ ποῦ ἱκανοποιεῖ καὶ ὄχι αὐτοῦ ποῦ πρέπει.

Ἡ εὐκολὴ προσφυγὴ εἶναι στὰ δικαστήρια, στὶς κοσμικὲς ἀρχές γιὰ «λύση» τοῦ Γάμου, ὥστε μετὰ οἱ ἐκκλησιαστικὲς Ἀρχές νὰ ἀναγκασθοῦν, μὲ εἰσαγγελικὴ μάλιστα παραγγελία καὶ πρὸ τετελεσμένου εὐρισκόμενες, νὰ «ἐπικυρώσουν» καὶ πνευματικὰ αὐτὸ ποῦ «ἐπιτεύχθηκε» κοσμικά! Οἱ ὄροι ἔχουν δυστυχῶς ἀντιστραφεῖ. Πρῶτα ἔπρεπε, ὅπως γινόταν πάντοτε, νὰ καταβληθεῖ προσπάθεια ἐκκλησιαστικὴ γιὰ ἀποσόβηση τοῦ μοιραίου, καὶ μόνον ἂν τοῦτο ἀποτύγχανε ἐπανειλημμένα, μόνον τότε θὰ ἦταν δυνατὴ ἢ ἑναρξὴ διαδικασίας λύσεως τοῦ Γάμου. Ἄν ἡ περαιτέρω συμβίωση τοῦ ζεύγους κριθεῖ ἀπὸ τοὺς Πνευματικοὺς πατέρες τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς μὴ δυνατὴ καὶ ὁ χωρισμὸς ἀναπόφευκτος, τότε μὲ συνοχὴ καρδίας καὶ ὀδύνη βαθύτατη ἐκδίδεται ἀπὸ τοὺς κατὰ τόπους Ἀρχιερεῖς ἐκκλησιαστικὸ Διαζευκτήριον.

Ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα τελέσεως δευτέρου Γάμου, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεταί προσεκτικὴ ἔρευνα γιὰ τὸ ἐπιτρεπτὸν ἢ μὴ τούτου κατὰ περίπτωσιν, καὶ ἂν συντρέχει πράγματι ἀνάγκη -γιὰ τὴν πρόληψη τῶν χειροτέρων- νὰ δίδεται τέτοια ἄδεια, τότε αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀποτελεῖ ὄντως ποιμαντικὴ οἰκονομία καὶ ὄχι προφανῆ παρανομία, ἢ ὁποῖα μόνον ἐπιβάρυνση ἐπιφέρει καὶ ὄχι ἀνάπαυση καὶ εὐλογία Ἀγιοπνευματικὴ στοὺς ἐμπλεκόμενους.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά·

Εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ φροντίσουμε νὰ καταρτισθοῦμε, Κληρὸς καὶ Λαός, στὴν ὀρθὴ ἐπίγνωση τόσο τῶν εὐλογιῶν, ὅσο καὶ τῶν ὑποχρεώσεων ποῦ ἐπιφέρει τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου σὲ ὅσους τὸ ἐπιλέγουν, ὥστε νὰ διαφυλάσσεται πάση θυσίᾳ ἡ ἱερότητά του καὶ τὸ ἀνεπίτρεπτον τῆς διασπάσεώς του, ἀφοῦ δόθηκε παρὰ Θεοῦ ὡς ὁδὸς σωτηρίας, ἔστω καὶ δύσκολης καὶ μαρτυρικῆς, καὶ ὄχι ἀπωλείας. Ἡ ἄρνηση αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέλος, παρὰ πιθανὸν τὴν θέληση τοῦ ἑτέρου, ἴσως διότι δὲν συνέβη ἢ ἀπαραίτητη μετάβαση ἀπὸ τὸ «ἐγὼ» στὸ «ἐμεῖς», συνιστᾷ μία τραγωδία ἢ καὶ προδοσία μὲ πάρα πολὺ σοβαρὲς συνέπειες καὶ στὴν παροῦσα ζωὴ καὶ στὴν μέλλουσα.

Ὅσο δύσκολες καὶ φαινομενικὰ διάφορες καὶ ἂν εἶναι οἱ σύγχρονες συνθηκὲς ζωῆς, ἢ οὐσία τῶν πραγμάτων δὲν ἀλλάζει, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀλλοιώνονται οὔτε προσαρμόζονται σὲ σχέση μὲ τίς ἐφάμαρτες συνήθειες καὶ παραβάσεις τῶν ἀνθρώπων· διότι αὐτὸ ποῦ δεικνύουν καὶ προστατεύουν εἶναι ἡ ἀληθινὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ θεοεῖδεια καὶ αἰώνια σωτηρία του, καὶ ὄχι ἡ συγκατάβαση στὴν ἔκπτωση καὶ ἀπειθείά του, παρὰ τὴν φιλόανθρωπη Οἰκονομία ποῦ ἐφαρμόζεται κατὰ περίπτωσιν γιὰ τὴν διαφύλαξη καὶ ἀνόρθωση τοῦ πεσμένου καὶ ὄχι γιὰ τὴν ἀποδοχὴ καὶ «νομιμοποίηση» τοῦ μὴ ἐπιτρεπτοῦ.

Εἶθε ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν νὰ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν ἐπίγνωση τοῦ θείου θελήματος στὴν ζωὴ μας καὶ στὴν συνεπῆ ἐπιτέλεσή του, πρὸς σωτηρίαν αἰώνιον. Ἀμήν!

Ἡ Ἱερά Σύνοδος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Τὰ Μέλη

- † Ὁ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
- † Ὁ Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος ΓΕΡΟΝΤΙΟΣ
- † Ὁ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλονίκης ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
- † Ὁ Δημητριάδος ΦΩΤΙΟΣ
- † Ὁ Τορόντο ΜΩΨΗΣ
- † Ὁ Ἀμερικῆς ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- † Ὁ Φιλίππων καὶ Μαρωνείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ
- † Ὁ Μεθώνης ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Λούνης ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ
- † Ὁ Γαρδικίου ΚΛΗΜΗΣ
- † Ὁ Ἴετνα καὶ Πόρτλαντ ΑΥΞΕΝΤΙΟΣ
- † Ὁ Βρεσθένης ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Θεουπόλεως ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
- † Ὁ Πελαγονίας ΜΑΞΙΜΟΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Δημητριάδος Φώτιος

† Ὁ Δημητριάδος Φώτιος